

СОВЕТ
НАЛАСИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ул.М.Вахитова, д. 64, с.Наласа,
Арский муниципальный район, 422018

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
НАЛАСА
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ
М.Вахитов урамы, 64 йорт, Наласа авылы,
Арча муниципаль районы, 422018

Тел. (84366)50-2-25, факс (84366)50-2-25. E-mail: Nalas.Ars@tatar.ru

Наласа авыл жирлеге Советы КАРАРЫ

«8» май 2018 ел

№ 53

Наласа авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында

«Наласа авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын гамәлдәге законнарға туры китерү максатларында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы нигезендә Наласа авыл жирлеге Советы карар бирде:

Арча муниципаль районы Наласа авыл жирлеге Советының 2014 елның 27 октябрдәге 73 номерлы карары (30.06.2015 елдагы 92 номерлы үзгәрешләр белән) белән расланган уставына Арча муниципаль районы Наласа авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр кертү турында. № 7/1, 26.10.2015, № 26, 01.11.2016 ел, №34, 11.05.2017 ел) түбәндәге үзгәрешләр кертте:

1. 5 ст. 1өлешен түбәндәгечә бәян итәргә:

«1. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирлектәге салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәмин итү;

5) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

6) жирлектә яшәүчеләрнең ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

7) жирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;

8) жирлекнең архив фондларын булдыру;

9) жирлек территориясен төзеклэндерү кагыйдэләрен раслау, аларның үтәлешен тикшереп тору, күрсәтелгән кагыйдэләр нигезендә жирлек территориясен төзеклэндерүне оештыру;

10) адрес объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юк итү, урам-юл челтәре элементларына (федераль эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле эһәмияттәге жирле юлларыннан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юк итү, мәғлүматны дәүләт адреслар реестрында урнаштыру;

11) авыл хужалыгы житештерүен үстерүдә ярдәм итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләр чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортировкага эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) жирлек чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны су белән тәмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыру;

17) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларында юл эшчәнлеген;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) жирлек халкының массакүләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарын жиһазландыруны оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр бие полосаларына иреккә үтеп керүен тәмин итү.»

1) 6 статьяның 1 өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«6 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлекләренң жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1. Жирлек жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) жирлек музейларын төзү;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнен хокукларын гамәлгә ашыруга бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янғын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре оешмалары тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү; 11) торак законнары нигезендә муниципаль торак фондыннан социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның торак урыннары бирү;

12) жирлек территориясендә яшәүче сукбай хайваннарны тоту һәм тоту чараларын гамәлгә ашыру;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру; 14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү.»

2) 11 статьяның 7 абзацын түбәндәге редакциядә баян итәргә:

7) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;»

3) 17.1 ст. өстәргә:

«Статья 17.1. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирле әһемияттәге мәсьәләләренә авыл торак пунктында хәл иткәндә жирле үзидарә органнарының һәм авыл торак пунктында яшәүчеләрнең үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен жирлектә урнашкан авыл торак пунктында торак пункт старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл торак пункты старостасы әлегә авыл торак пункты территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия затлар арасынан авыл торак пункты гражданның жыенын тәкъдим итү буенча аның составына әлегә авыл торак пункты керә торган муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы тарафыннан билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дәүләт вазыйфасын, дәүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат булмый, жирле үзидарә органнары белән хезмәт

мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйлә башка мөнәсәбәтләрдә була алмый.

4. Авыл торак пункты старостасы итеп түбәндәге затлар билгеләнә алмый:

1) дөүләт вазыйфасын, дөүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылган;

3) юкка чыгарылмаган яисә алынмаган хөкем ителүе булган.

5. Авыл торак пункты старостасы вәкаләтләре вакыты биш ел.

Авыл старостасы вәкаләтләре әлеге авыл торак пункты кергән муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары буенча, авыл торак пункты гражданның жыены тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131 - ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенә 1-7 пунктларында билгеләнгән очрактарда вакытыннан алда туктатыла.

Авыл старостасы:

1) авыл торак пунктында жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданның жыеннарында, жыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтижеләре буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәжәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә, шул исәптән рәсмиләштерелгән мөрәжәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә җибәрә;

3) жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча авыл торак пункты халкына мәгълүмат бирә, шулай ук аларны жирле үзидарә органнарыннан алынган башка мәгълүматка җиткерүдә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына гавами тыңлаулар һәм ижтимагый фикер алышулар оештыруда һәм уздыруда, аларның нәтижеләрен авыл торак пунктында халыкка игълан итүдә ярдәм итә;

5) муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) муниципаль берәмлек вәкиллеке органының норматив хокукый актында Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә каралган башка вәкаләтләргә һәм хокукларны гамәлгә ашыра.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пункты статусының башка мәсьәләләре муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы норматив хокукый акты белән Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә билгеләнә ала.»

5) 20 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 20. Гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар

1. Фикер алышу өчен, муниципаль норматив хокукый актлар мәсьәләләре буенча жирле эһәмияттәге авыл халкы катнашында район Советы, район башлыгы тарафыннан гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халык, район Советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халык яки авыл жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ә жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Гавами тыңлауларга чыгарылырга тиешле сораулар:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләрне Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар белән туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) районның социаль-иқтисадый үсеше стратегиясе проекты;

4) районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфай заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткәрү көненә кадәр жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жиберергә хокуклы. Жирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Гавами тыңлаулар белгечләрне, экспертларны, кызыксынган затларны чакыру юлы белән үткәрелә. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгалары буенча жирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижәләре, кабул ителгән карарларның дәлилленгән нигезләмәсен дә керттеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5

көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча гавами тыңлаулар оештыру һәм үткәрү тәртибе жирлек Советы карары белән билгеләнә.

11. Гамәлдәге кануннарда гавами тыңлаулар өчен каралган башка сроклар билгеләнмәгән булса, әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла.

12. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләрне межалау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектын шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалануга рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, капитал төзелеш объектын рөхсәт ителгән төзелешнең, үзгәртеп коруның чик параметрларыннан читкә китүгә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектыннан файдалануның башка төренә рөхсәт ителгән бер төрен үзгәртү мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренен расланмаган очракта, жәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып, Арча район Советы карары белән билгеләнә.».

б) 23 статья түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«Статья 23. Гражданнар жыены

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очрактарда гражданнар жыены үткәрелергә мөмкин:

1) әлеге торақ пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертүгә китерә торган күрсәтелгән торақ пункт составына кергән жирлек (муниципаль район)чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торақ пунктта (муниципаль район);

2) жирлек составына кергән торақ пунктта, шәһәр эчендәге районда, федераль әһәмиятгәге шәһәр эчендәге территориядә, шәһәр округында яисә муниципаль район чикләрендәге авылара территориядә урнашкан торақ пунктта әлеге торақ пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;;

3) авыл торақ пунктында иске авыл торақ пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсе буенча, шулай ук иске авыл торақ пунктының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча.

4) авыл торақ пунктында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очрактарда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар күрсәтү максатларында үткәрелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяда каралган гражданның схемасы анда торак пунктта яисә жирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы катнашканда хокуклы. Әгәр гражданиннар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, мондый жыен карары кабул ителгән дип санала."

7) 31 статьяга түбәндәге эчтәлекле 5-8 өлешләр өстәргә:

«5. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән биналарда, бүлмәләрдә, шулай ук йорт эчендәге территорияләрдә уздырыла. Бу очракта аларны үткәру тормыш-яшәешне тәмин итү, транспорт яисә социаль инфраструктура, элемент объектлары эшчәнлегә бозылуга, жәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулар булдыруга йә гражданның торак урыннарына яисә транспорт яисә социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәскә тиеш. Мондый очрашулар турында Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимияте органнары яки жирле үзидарә органнары хәбәр итү таләп ителми. Шулай ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарда аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

6. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгеләләр, шулай ук жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган биналарның исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгеләләр.

7. Депутатның сайлаучылар белән гавами чара рәвешендәге очрашулары жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

8. Депутатның жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык күрсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылыкка китерә.»

8) 33 статьяның 1 өлешендәге 5 һәм 25 пункттын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«5) муниципаль берәмлекнең социаль-иқтисадый үсеш стратегиясен раслау;»;

«25) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;».

9) 45 статьяга түбәндәге эчтәлекле 4 өлеш өстәргә:

«4. вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган муниципаль берәмлек башлыгы Россия Федерациясе субъектының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә югары башкарма органы житәкчесе) муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасыннан төшерү турында йә муниципаль берәмлек башлыгын отставкага чыгару турында муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары нигезендә әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять биргән очракта, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы муниципаль берәмлек

башлыгын үз составыннан яисә конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайлап, суд карары законлы көченә кергәнчә сайлау турында карар кабул итәргә хокуксыз.»;

10) 45 статьяга түбәндәге эчтәлекле 5 п. өстәргә:

«5. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы тарафыннан үз составыннан сайлана торган жирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре шул рәвешле туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, жирлек башлыгын муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы составыннан сайлау яңа сайланган муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.»

11) 49 статьяның 1 өлешендәге 1 пункттын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- Жирлек бюджетын төзи
- жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен эшләүне тәмин итә;
- жирлек бюджетын үтәүне, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтәүне оештыра;
- жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтәү турында хисаплар эзерләүне тәмин итә;
- стратегик планлаштыру өлкәсендә «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра;
- Жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик күрсәткечләр жыюны оештыра һәм күрсәтелгән дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә тапшыру;»

12) 71 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«71 статья. Жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган муниципаль норматив хокукый актларны, килешүләргә бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе.

1. Жирлек Советы карарлары, әгәр аларның карары белән башкасы билгеләнмәгән булса, Язучылар Башлыгы имза салган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Салымнар һәм жыемнар турында жирлек Советының норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, жирле үзидарәнең башка вазыйфай затларының хокукый актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан башкасы билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куйган оешмаларның хокукый статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына

кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкергәннән) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, аңа имза салу датасы (Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук аны Жирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый актыны имзалаган вазыйфай зат исеме, матбугат булырга тиеш.

5. Жирлекнең бюджет турындагы карары, аның үтәләше турындагы хисап, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турындагы карар, Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар федераль закон белән таратылуы чиклэнгән белешмәләр булган муниципаль норматив хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларны имзалаган көннән алып жиде гасыр эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү турында, Жирлек Советы депутатын үзгәртү, үзгәртеп кору, Жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау турында, жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләрне һәм башка актларны закон нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) турында шулай ук норматив булмаган хокукый актлар булырга тиеш.

7. Законнар яисә әлегә Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарәнең вазыйфай затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукый актларны, килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган басма массакуләм мәгълүмат чараларында йә жирлек территориясендә таратыла торган башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында хокукый акт (килешү) текстын бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлегә бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

- жирлекнең торақ пунктлары территориясендә хокукый акт (килешү) текстын махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендлар һәм аларның урнашу урыннары саны Жирлек Советы тарафыннан раслана һәм Жирлектә яшәүчеләрнең муниципаль хокукый акты тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш;

- хокукый акт (килешү) текстын Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында <http://pravo.tatarstan.ru> адресы буенча урнаштыру.

- хокукый акт (килешү) яисә хокукый акт проекты текстын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә районның рәсми сайтында урнаштыру.

9. Муниципаль хокукый актны (килешүне) бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) массакуләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы йә тиешле актны (килешүне) игълан итү датасы турында белешмәләр күрсәтелергә тиеш, алар актны таратып тарата башлау (тарату) датасына яисә аны мәгълүмати стендта урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Жирле үзидарә органнары арасында төзелгән муниципаль хокукый актны яисә килешүне рәсми бастырып чыгару аның тулы текстын тиешле муниципаль берәмлектә таратыла торган вакытлы матбугат басмасында беренче бастырып чыгару булып санала.

12. Муниципаль хокукый актларны һәм жирле үзидарә органнары килешүләргә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен «Интернет» челтәре басмасыннан да файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актның тулы тексты рәсми челтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, басмада аңа карата күләмле график һәм табличный кушымталар басмада китерелмәскә мөмкин.»

13) 87 статьяга түбәндәге эчтәлекле 4 пункт өстәргә:

«4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән район уставын яңа редакциядә кую рөхсәт ителми. Бу очракта муниципаль берәмлекнең яңа уставы кабул ителә, ә муниципаль берәмлекнең элек гамәлдә булган уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар муниципаль районның яңа уставы үз көченә кәргән көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.»

14) 87 статья түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«Статья 88. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Жирлек уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында Жирлек Советы карары, алар кабул ителгәннән соң, Жирлек башлыгы тарафыннан федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жиберелә.

2. Әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында Жирлек Советы карары, алар дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка житкергәннән) соң үз көченә керә.

Жирлек башлыгы муниципаль берәмлек уставын, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында муниципаль хокукый актны муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан кәргән көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

3. Муниципаль берәмлек уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмэләр жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарга туры китерү очрактарыннан, шулай ук жирле үзидарәнен сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләре, вәкаләтләре чоры, тәртибе үзгәрүдән тыш), муниципаль берәмлек уставына күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында муниципаль хокукый актны кабул иткән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, ә муниципаль районның вәкиллекле органы формалашкан очракта - муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында муниципаль хокукый акт имзалаган муниципаль берәмлек башлыгының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул түбәндәгечә рәсмиләштерергә мөмкин:

1) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән, аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы йә муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы рәисе вәкаләтләрән башкаручы бердәй шәхсән муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган;

2) вәкиллекле орган һәм муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлегә хокукый актта аны кабул итү турында вәкаләтле орган карарының реквизи́тлары күрсәтелә. Мондый карарга күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмэләр үз көченә керү турындагы нормаларны кертү рөхсәт ителми.»

2. Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенң 9 п. һәм 14 п. кагыла торган үзгәрешләр 01.01.2019 белән үз көченә керә дип билгеләргә.

3. Әлегә карарны дәүләт теркәве өчен уставларны теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына кабул ителгән көннән алып 15 көн эчендә жибәрергә.

4. Арча муниципаль районының Наласа авыл жирлегә башлыгына уставларны теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан “Наласа авыл жирлегә Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында” карарны гражданнар күпләп тупланган урыннарда урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматының рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru) урнаштыру юлы белән бастырып чыгарырга кәргән көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга.

5. Арча муниципаль районының Наласа авыл жирлегә башлыгына уставларны теркәү өлкәсендәгә вәкаләтле федераль башкарма хакимият

органынын территориаль органына үзгөрешләрне һәм өстәмәләрне рәсми
игълан итү чыганагы һәм датасы турында белешмәләр жибәргә.

Наласа авыл жирлеге башлыгы

И.Р. Шакирова Шакирова И.Р